

**ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПУТІВНИКА
У ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПУТІВНИКА)**

У статті розглянутий лінгвостилістичний аналіз путівника, проаналізовано використання аксіологем у лексико-семантичному контексті цього типу тексту. Крім того, у статті визначається роль епітетів для реалізації прагматичної функції путівника.

Ключові слова: *путівник, лексико-семантичний контекст, лінгвістичний аналіз, аксіологеми, епітети.*

The article reveals the lingo-stylistic analysis of a guide-book, the use of axiological units in lexico-semantic context. The role of epithets for realization the pragmatic function of a guide-book is also analyzed in the article.

Key words: *guide-book, lexico-semantic context, lingo-stylistic analysis, axiological units, epithets.*

Путівник належить до текстів масової комунікації, які розв'язують певне комунікативно-прагматичне завдання, спрямоване на забезпечення надійності, тривалості та ефективності власне процесу комунікації [3, с.5]. Путівник – нехудожній тип тексту, певним чином структурований, що має комунікативно-інформативну спрямованість, а також виконує функцію інформування та впливу, що загалом і обумовлює його лінгвостилістичну специфіку [3, с.6].

Останнім часом проблема лінгвостилістичних характеристик привертає особливу увагу лінгвістів. Дослідженням путівника займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Українська дослідниця В.В. Гізер займається лінгвокультурологічним і перекладознавчим аналізом путівника [3, с.7]. Російський учений Г.В. Протченко вивчає типологічну стратифікацію путівника, а також функціонально-стилістичні характеристики цього типу тексту [7,с.10].

Особливо значущим із позиції текстів масової комунікації виступає специфіка путівника, яка полягає в тому, що архітектоніка путівника та його стилістика повинні відповідати текст-типологічним очікуванням тієї культури, в якій він функціонує. Тобто сама структура та особливості функціонування путівника як тексту залежить від тієї аудиторії, на яку він власне спрямований. Відповідно, зіставний або крос-культурний аналіз уможливує визначення тих диференційних характеристик, які зумовлені різницею лінгвокультурних традицій його сприйняття, зокрема формування образу України в путівнику американської лінгвокультурної традиції [3, с.8].

Таким чином з'ясування лінгвостилістичних особливостей путівника атлантичної традиції і обумовлює **актуальність** вибраної теми статті.

За умов лінгвостилістичного аналізу путівника на будь-якому мовному рівні встановлено вплив на специфіку реалізації мовних одиниць саме екстралінгвальних факторів, які формують його організацію та впливають на функціонування текстів путівника.

Матеріалом статті слугував англomовний путівник “Ukraine”, написаний групою авторів Sarah Johnstone та Greg Bloom, опублікований в США в 2008 для туристів, які планують подорож до України.

Метою статті постає проведення лінгвостилістичного аналізу путівника на лексико-семантичному рівні.

У межах проблеми ми виділили такі **завдання**: визначити поняття категорії оцінки; проаналізувати використання аксіологем на лексико-семантичному рівні путівника; розкрити використання епітетів для реалізації прагматичної функції путівника.

Лінгвостилістичний аналіз тексту путівника передбачає аналіз таких мовних одиниць як аксіологем та стилістичних засобів. Для реалізації прагматичної функції путівника у першу чергу застосовуються ті мовні засоби, які слугують відображенням оцінки в тексті, до них зокрема відносяться аксіологеми, епітети, метафори, порівняння, іронія. Лінгвостилістичний аналіз путівника дозволяє нам стверджувати, що найбільш вживаними засобами реалізації прагматичної функції цього типу тексту виступають аксіологеми та епітети.

Проаналізуємо кожний окремо.

Аксіологеми

Аксіологеми слугують засобом відображення оцінки у тексті путівника. Значимість оцінки як категорії можна підкреслити тим, що вона знаходить своє відображення в різних мовних функціях. Оцінка має нерозривний зв'язок з прагматичною функцією мови, тому що ця функція являє собою вираження позитивного чи негативного ставлення того, хто висловлює свою думку, до предмету висловлювання. О.М. Старикова та С.М. Колесник зв'язують аксіологічну категорію оцінки з номінативною функцією мови (тому що оцінка може бути виражена лексичним значенням слова або словосполучення), а також з комунікативною функцією мови [8, с.56]. Аксіологічні стереотипи сприйняття <<картини світу>> знаходять уособлення в мові за допомогою різноманітних засобів: за допомогою афіксів, які визначають якісну ознаку з кількісного боку, за допомогою слів, цілих лексико-граматичних класів слів та висловлювань. Оцінка виражається за допомогою різних частин мови. В оціночних судженнях виділяється визначне місце категорії, в семантиці якої є дескриптивний, оціночний та оціночно-дескриптивний компоненти. Незмінною частиною мови в усіх функціональних стилях виступає прикметник, потенціал якого максимально реалізується в усному мовленні, в художніх і суспільно-політичних текстах. Прикметники виконують не тільки інформативну, але й естетичну функцію. Особливий інтерес викликають якісні прикметники, семантика яких містить різні оцінні значення. Тому прикметникам належить велика роль у передачі предметно-логічного змісту оцінно-експресивної, афективної та емоційної оцінки. Оцінні судження пов'язані з такими семантичними категоріями як інтенсивність, компаративність, експресивність та емоціональність [4, с.241].

Наведемо приклади використання аксіологем у проаналізованому нами тексті путівника.

Описуючи подорож до Криму, автори використовують аксіологему, яка вміщує у собі позитивну оцінку – *jaw-dropping journey to the beach at Novy Svit*; змальовуючи музей залучається наступна аксіологема, яка теж вміщує в собі позитивну оцінку – *priceless antiques furniture*. Наступні приклади теж мають позитивну оцінку – *the must see sights, eye-popping panoramas* [9, с.174].

У наступних прикладах виражена експліцитно негативна оцінка. Пляжі в Алушті автор називає *laughably overpriced*. У наведеному прикладі автори путівника зображають реальну картину пляжів Алушти, використовуючи аксіологему *laughably overpriced*. Напрочуд реалістичне зображення трапляється і при описі стану кінематографії України: *Basically, the Ukrainian film industry is dead right now*. Уживається навіть негативна аксіологема *dead* для зображення реального стану розвитку кіно в Україні. Тобто аксіологеми належать до високочастотного типу лексики та виконують стилістичну функцію надання характеристики власне об'єктів та їх складових [9].

Enimemu

Справедливим буде зазначити, що найбільш частотними стилістичними засобами, які вжито в тексті проаналізованого путівника, виступають епітети. Як і проаналізовані аксіологеми вони містять експліцитно виражену позитивну або негативну оцінку. Позитивну оцінку мають такі епітети – *gorgeous Balaklava*, *unforgettable Kara-Dag Reserve*, *dazzling painting*, *splendid architecture*, *Kyiv's most impressive collection of European art is at the sumptuous Bohdan and Varvara Khanenko Museum of Arts*, *stunning antique globes and extensive exhibits* [9].

Коли йдеться про негативні реалії української дійсності, автори використовують епітети, які мають експліцитно негативну оцінку. Так пляжі в Одесі вони називають *dirty beaches*. Цікавий також і наступний приклад – *The Soviet –style standard rooms in this solid-valued hotel are shockingly gaudy, but somehow maintain a cozy, retro-Soviet-lodge feel*. Кімнати в готелі Травня характеризуються словосполученням епітетів *shockingly gaudy*. Готель Травня описується у такий спосіб – *this once-elegant offering is now grotty, but its centrally located and dirt-chip*. У наведеному прикладі спостерігаємо негативно забарвлений епітет *grotty*. Так само характеризується і статуя в наступному прикладі – *the hulking Soviet realist statue depicting fine defiant partisans*.

Окрім проаналізованих нами аксіологем та епітетів, у путівнику трапляються також наступні стилістичні засоби: метафори, порівняння, антономазія та іронія.

Наведемо приклади по кожному засобу окремо.

Метафора: One block north of vul Derybasivska, on vul Lanzheronivska, sits the city's architectural jewel, the Opera and Ballet Theatre... Тобто у путівнику автори називають театр дорогоцінним каменем міста. Подаючи наочний опис мікротопоніма, метафора надає емоційну оцінку, тим самим збільшує впливаючу силу текста путівника.

Порівняння

У нашому матеріалі також трапляється такий стилістичний засіб, як порівняння. Приклад: *Continuing along the boulevard, you'll reach a statue of Odesa's first governor, the Duc de Richelieu, looking like a Roman in a toga...* У наданому прикладі спостерігає порівняння першого губернатора Одеси. Як видно із прикладу, порівняння в тексті путівника виконує таку ж прагматичну функцію передачі оцінної інформації, що і метафора.

Антономазія

Окрім перерахованих стилістичних засобів, у тексті путівника можна також зустріти ще один стилістичний засіб, а саме антономазію. Наприклад: *The cheapest apartments are offered by the 'babushka Mafia' as locals call it...* Словосполучення *'babushka Mafia'* позначає всіх жінок похилого віку, які здають в оренду житло. Автори використовують лексему *'babushka Mafia'* в іронічній формі для того, щоб показати, що в оренду здають житло переважно жінки похилого віку.

Іронія

Для тексту путівника також притаманним є ще один стилістичний засіб, а саме іронія. Приведемо приклад: *Passazh Hotel is the epitome of faded glory, but my how glorious it must have been. Everything here is Big. A giraffe could preen itself in the enormous mirrors flanking the grand central stairway, and frankly, swing a giraffe in the cavernous corridors too...* Автор висміює інтер'єр готелю, вказує на непотрібно великі розміри всього, що там знаходиться – *навіть жирафа може причепуритися перед дзеркалом цього готелю*. Використання іронії покликано підкреслити незвичайно великий розмір місця.

Перспективами дослідження вбачається розгляд реалізації прагматичної функції у путівнику як типі тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валгина Н. С. Теория текста / Н. С. Валгина. – М: Логос, 2004. – 280 с.
2. Вишнякова О. Д. Язык и концептуальное пространство / О. Д. Вишнякова. – М: Наука, 2002. – 311 с.

3. Гизер В. В. Лингвокультурологический и переводоведческий анализ путеводителя как типа текста / В. В. Гизер // Науковий вісник Херсонського державного університету: зб. наук. праць. – Херсон: ХДУ. – 2009. – Вип. 10 – С. 21-25. – (Серія “Лінгвістика”).
4. Голуб И. Б. Стилистика русского языка / И. Б. Голуб. – М.: Рольф, 2001. – 196 с.
5. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту: теорія і практикум: наук.-навч. посібник / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – 289 с.
6. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – М.: Высш. шк., 1990. – 320 с.
7. Протченко А. В. Типологические и функционально-стилистические характеристики англоязычного путеводителя: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Протченко Анна Владимировна. – Самара, 2006. – 229 с.
8. Старикова Е. Н. К вопросу о категории оценки в языке / С. Н. Колесник // Вестник Киевского университета. Романо-германская филология. – 1988. – №22. – С. 56-59.
9. Johnstone S., Bloom J. The Companion Guide to Ukraine. Companion Guides / S. Johnstone, J. Bloom. – Oakland: Lonely Planet Publications Pty Ltd, 2008. – 292p.